

СТАНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ РИС У СКРИПКОВОМУ ВИКОНАВСТВІ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ XX СТОЛІТТЯ

Волощук Ю. І.

ВСТУП

Вивчення світового скрипкового мистецтва як єдиного, взаємопов'язаного явища неможливе без глибокого аналізу процесів зародження, формування та еволюції національних виконавських і педагогічних шкіл, їхніх традицій та характерних рис. Важливою частиною цього завдання є дослідження історичного розвитку одного з найяскравіших і самобутніх феноменів української музичної культури – скрипкового мистецтва Галичини. Протягом століть воно пройшло значний шлях становлення, зробивши вагомий внесок у світову музичну спадщину завдяки видатним виконавцям, педагогам і композиторам. Тісно переплетене з народними музичними традиціями, професійне скрипкове виконавство регіону відіграло ключову роль у розвитку української національної культури та безпосередньо вплинуло на формування самобутнього інструментального стилю.

Дослідження становлення національних рис у скрипковому виконавстві Східної Галичини першої третини XX століття є актуальним у контексті вивчення, насамперед, національної музичної ідентичності та розвитку виконавських традицій. Цей період характеризується активним формуванням професійного музичного середовища, розквітом національної композиторської школи та впливом європейських виконавських стилів. Аналіз особливостей розвитку скрипкової гри дозволяє глибше зрозуміти еволюцію музичної культури регіону, визначити роль видатних скрипалів у формуванні національного виконавського стилю та простежити взаємозв'язки між фольклорною традицією й академічним мистецтвом.

Актуальність теми дослідження визначила його завдання:

- Визначити основні чинники, що впливали на формування національних освітніх традицій у галузі скрипкового виконавства.
- Дослідити внесок видатних скрипалів та педагогів у становлення виконавської традиції регіону.
- Вивчити репертуарні пріоритети представників скрипкової школи Східної Галичини.

– Проаналізувати специфіку інтерпретації скрипкового репертуару з урахуванням національних особливостей.

1. Концертне життя та скрипкове виконавство Східної Галичини початку XX століття

Наприкінці XIX – на початку XX століття в Галичині було засновано чимало музичних закладів, серед яких особливе значення мав Вищий музичний інститут у Львові. Це сприяло формуванню національної школи скрипкового виконавства та активізації концертного життя впродовж 1910–1920-х років. Додатковий поштовх до розвитку камерно-концертної діяльності дала робота Музичного товариства імені М. Лисенка, яке регулярно організовувало виступи солістів і камерних ансамблів.

У цей період концертне життя Галичини стало різноманітнішим і масштабнішим. Велика увага приділялася:

- ювілейним концертам;
- виступам музичних товариств, зокрема «Бояна» та Музичного товариства ім. М. Лисенка;
- тематичним концертам;
- вечорам класичної музики;
- сольним концертам виконавців.

Традиційно значне місце в культурних заходах займали події, присвячені пам'яті Тараса Шевченка. Зокрема, до 50-х роковин від дня його смерті українська громадськість почала підготовку заздалегідь. Диригент «Львівського Бояна» М. Волошин публікував аналітичні статті, що знайомили слухачів із програмою концерту, що значно посилило інтерес до події. У заході взяли участь видатні виконавці: В. Барвінський (фортепіано), Є. Перфецький (скрипка) та П. Гарасевич (вокал).¹

Концерти, присвячені визначним представникам духовенства, також мали значний суспільний резонанс. Наприклад, 12 грудня 1917 року у Львові відбулися урочистості на честь митрополита Андрея Шептицького, де свою майстерність продемонстрували скрипаль С. Сапрун, оркестровий ансамбль і хор духовної семінарії.²

Культурно-освітні товариства активно долучалися до організації музичних вечорів. Яскравими прикладами стали концерт «Руської бесіди» (1912)³ та виступ ансамблю «Бандурист» (1922)⁴. Окремі заходи

¹ Діло. Львів, 1911. Ч. 55.

² Діло. Львів, 1917. Ч. 294.

³ Діло. Львів, 1912. Ч. 20.

⁴ Громадський вісник. Львів, 1922. Ч. 99.

включали як хорові твори, так і інструментальну музику. Зокрема, на концерті «Коломийського Бояна» (1926) прозвучали соната G-dur для скрипки і фортепіано Едварда Гріга, а також твори П. Чайковського, Ф. Крейслера та П. Сарасате.⁵

У 1920-х роках в концертній практиці Галичини почали набувати популярності тематичні музичні вечори. Так, у 1926 році в Станиславові відбувся концерт, присвячений творчості Й. С. Баха, організований учнями місцевої філії Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка. У програмі прозвучали інструментальні та вокальні твори композитора.⁶

Новий напрям у концертній діяльності започаткував Станіслав Людкевич у 1912 році, організовуючи вечори класичної музики. Участь у них брали провідні музиканти Львова, зокрема Є. Перфецький, В. Барвінський, Д. Бандрівська та І. Левицький. Високий рівень виконавства та ретельно підібраний репертуар викликали схвальні відгуки критиків і слухачів. Одним із найуспішніших був концерт, що відбувся 5 жовтня 1920 року за підтримки Музичного товариства ім. М. Лисенка. У його програмі звучали твори Л. ван Бетховена, А. В'єтана, Г. Венявського, Ф. Шуберта та С. Людкевича.⁷

Починаючи з 1920-х років, окремі скрипалі почали давати сольні концерти. Так, 17 червня 1922 року у Львові з великим успіхом виступив Роман Придаткевич, виконавши твори К. А. Сіндінга, М. Регера та П. Чайковського. У 1926 році Музичне товариство імені Миколи Лисенка організувало сонатний вечір Й. Москвичіва та Г. Гінсберга, у програмі якого прозвучали сонати В. А. Моцарта, Л. ван Бетховена та Ц. Франка.⁸

Репертуар концертів у цей період зазнав суттєвих змін: з'явилися нові жанри, розширилася стиліова палітра. Виконавці надавали перевагу віртуозним творам композиторів-романтиків – Е. Гріга, Ф. Крейслера, Ш. Берію, А. В'єтана, Г. Венявського, П. Сарасате. Зокрема, Є. Перфецький включав до своїх виступів «Циганські наспіви» Сарасате (Шевченківський вечір, 1910)⁹, а також окремі частини сюїти «Пер Гюнт» Гріга (концерт, присвячений 5-й річниці смерті І. Франка, 1921)¹⁰.

Важливе місце в концертних програмах посіли великі інструментальні форми, серед яких скрипкові концерти В. А. Моцарта, Л. ван Бетховена, Ф. Мендельсона та П. Чайковського. Наприклад,

⁵ Діло. Львів, 1926. Ч. 48.

⁶ Діло. Львів, 1926. Ч. 2.

⁷ Черепанин М.В. Музична культура Галичини другої половини XIX – першої половини XX ст.: монографія. К.: Вежа, 1997. С. 178.

⁸ Барвінський В. З концертної сали. *Діло*. Львів, 1926. Ч. 95.

⁹ Діло. Львів, 1910. Ч. 65.

¹⁰ Український вісник. Львів, 1921. Ч. 106.

скрипковий концерт Ф. Мендельсона виконав Є. Перфецький на святковому вечорі Музичного товариства ім. М. Лисенка у 1916 році.¹¹

Водночас у виконавській практиці почала зростати частка творів українських композиторів. До репертуару місцевих скрипалів увійшли твори В. Барвінського, І. Левицького, М. Лисенка, С. Людкевича. Це було зумовлено прагненням розвивати національну музичну культуру та створювати професійну українську школу скрипкової гри. Однак загальна кількість таких творів у концертних програмах залишалася невеликою, що пояснюється як недостатньою обізнаністю з національною музичною спадщиною, так і побоюванням, що вони не зацікавлять широку публіку.

Серед найяскравіших скрипалів-виконавців, які часто з'являлися на концертних майданчиках Галичини упродовж 1910–1920 років, були І. Левицький, Й. Москвичів, Є. Перфецький, Р. Придаткевич.

Один із засновників української скрипкової школи в Галичині, Іван Левицький, народився 16 листопада 1875 року в селі Лука Мала на Тернопільщині. Вже змалку виявляв любов до музики, беручи участь у хоровому співі.

Мистецтво гри на скрипці опановував під керівництвом відомого польського скрипаля та викладача консерваторії Галицького музичного товариства Юзефа Цетнера. У 1910 році успішно склав державний іспит на викладача співу та гри на скрипці, після чого розпочав педагогічну діяльність у Тернопільській гімназії.

У період Першої світової війни (1914–1918) він продовжував навчання у Відні, де відвідував курси співу та скрипкової гри при українській семінарії, а також вдосконалював знання з гармонії під керівництвом професора Ріхарда Штора.

Повернувшись до Львова у 1918 році, Левицький організовував концерти, керував хорами й ансамблями скрипалів, викладав в українській семінарії та певний час працював у Вищому музичному інституті імені Миколи Лисенка. Паралельно займався композиторською діяльністю, створюючи твори для мішаного й жіночого хорів, вокальні композиції та низку п'єс для скрипки.

Крім того, він зробив вагомий внесок у розвиток музичної теорії, ставши автором кількох підручників, серед яких особливе значення мають «Нарис історії музики» та «Наука теорії та гармонії».

Левицький активно займався концертно-просвітницькою діяльністю, часто виступаючи як скрипаль-соліст на ювілейних святкуваннях та заходах хорових товариств. Його репертуар включав такі відомі твори,

¹¹ Програма святкового інавгураційного концерту Музичного товариства ім. М. Лисенка. ЦДІАЛ України, ф. 309, оп. 1, спр. 20, арк. 3.

як «Арія» Йоганна Себастьяна Баха, «Легенда» Генрика Венявського та «Угорський танець» Йоганнеса Брамса. Також він виконував власні композиції, зокрема «Казку», «Романс», «Мазурку» й «Мережку».

Відзначався віртуозною технікою, впевнено володів подвійними нотами, мав розвинене вібрато. Його виконання вирізнялося мелодійністю, емоційністю та теплотою звучання.

Помер Іван Левицький 8 квітня 1939 року, його поховали на Янівському кладовищі у Львові.

До когорти видатних скрипалів старшого покоління належав і Євген Перфецький. Народився він 1882 року в Коломиї й змалку виявляв музичний талант. Початкову освіту з гри на скрипці здобув у музичній школі імені Станіслава Монюшка, де навчався у викладачів Вронського та Шнабля (випускника Празької консерваторії).

Найбільший вплив на його виконавський стиль мала навчальна діяльність у Віденській консерваторії (1914–1915), де він удосконалював майстерність під керівництвом видатного чеського скрипаля Отакара Шевича. У Відні Перфецький також став артистом симфонічного оркестру під орудою диригента Оскара Недбала та водночас продовжував навчання у професора Пола Фішера.

Повернувшись у 1918 році до Галичини, розпочав активну концертну й педагогічну діяльність. Як викладач Вищого музичного інституту імені Миколи Лисенка у Львові, виховав цілу плеяду молодих музикантів, серед яких особливо вирізнявся Роман Придаткевич – згодом відомий скрипаль не лише в Галичині, а й за її межами.

Перфецький неодноразово виступав із сольними концертами й брав участь у провідних музичних подіях Східної Галичини, а також виступав у Кракові, Чернівцях і Відні. Його репертуар складався з творів різних композиторів – від класиків до сучасників. Серед них – «Елегія», «Гумореска» та «Сумна пісня» Василя Барвінського, «Шумка» Завадського, сонати й концерти Антоніо Вівальді, скрипковий концерт Фелікса Мендельсона, а також окремі частини із сюїти «Пер Гюнт» Едварда Гріга, «Фантазія» Пабло Сарасате й «Меланхолійна серенада» Петра Чайковського.

Виконання Перфецького вирізнялося емоційністю, технічною досконалістю та виразним, співучим звучанням.

Скрипаль пішов із життя у 1936 році, залишившись у пам'яті сучасників не лише як талановитий виконавець і педагог, а й як активний діяч музичної культури.

Значний внесок у розвиток скрипкового виконавства в Галичині зробив Йосип Москвичів (1888–1974). Він здобув освіту у Варшавській консерваторії, де опановував мистецтво гри на скрипці під керівництвом

Станіслава Барцевича. Після завершення навчання став одним із провідних викладачів Вищого музичного інституту у Львові, а також його філії в Перемишлі. Серед його учнів – Юрій Крих, Євген Цегельський, Олександра Деркач, які згодом стали відомими скрипальми.

Окрім педагогічної діяльності, Москвичів також займався композицією, створюючи власні твори для скрипки. Він регулярно виступав на концертних майданчиках Львова, Перемишля, Тернополя та інших міст Галичини, беручи участь у ювілейних заходах та сольних виступах.

Як виконавець, він віддавав перевагу романтично-віртуозному стилю, проте його репертуар охоплював твори композиторів різних епох. Серед них – твори Цезаря Франка, Петра Чайковського, Людвіга ван Бетховена, Вольфганга Амадея Моцарта, Йоганна Себастьяна Баха, Крістофа Глюка, Ніколо Паганіні, Василя Безкоровайного, а також його власні скрипкові мініатюри.

Москвичів досконало володів віртуозною технікою та чистою інтонацією, але його технічна майстерність завжди була підпорядкована художньому змісту виконання. Він чудово інтерпретував твори композиторів-романтиків, а також майстерно виконував сонати Ц. Франка, В. Моцарта й Л. Бетховена, точно передаючи стиль і характер епохи.

Однією з найвидатніших постатей у галицькому скрипковому мистецтві 1910–1920-х років був Роман Придаткевич. Народився він 1 червня 1895 року в польському містечку Живець, неподалік Кракова. Уже в дитячому віці проявив неабиякий талант і, досягнувши восьми років, вступив до молодших класів Вищого музичного інституту імені М. Лисенка у Львові. Його наставниками були Єлизавета Шедрович-Ганкевич та Євген Перфецький, який вважав його своїм найкращим учнем.

Окрім виконавської майстерності, Придаткевич приділяв значну увагу теоретичним дисциплінам. Він вивчав гармонію й композицію під керівництвом Філарета Колесси та Станіслава Людкевича.

У 1913–1915 роках юнак продовжив навчання у Відні, де вдосконалював скрипкову гру в класі Отакара Шевчика, одночасно опановуючи слов'янську філологію в університеті. У 1920-х роках він удосконалював майстерність у Берліні, займаючись у Ганса Готтесмана, а згодом – у Ріхарда Гарцера та Карла Флеша у Відні.

У 1923 році Придаткевич емігрував до США, де активно долучився до музичного життя української діаспори, поширюючи українську скрипкову музику.

Він не лише виконував, а й обробляв українські народні пісні для скрипки та фортепіано, продовжуючи традиції Миколи Лисенка,

Олександра Кошиця, Василя Барвінського та Михайла Вериківського. Також редагував скрипкові твори Генріха Бібера, Арканджело Кореллі та інших композиторів.

Придаткевич активно займався музикознавчою діяльністю: його статті, рецензії та аналітичні дослідження регулярно публікувалися в музичних журналах.

Він дав чимало сольних концертів у Галичині, виступав під час урочистостей на честь Тараса Шевченка та Маркіяна Шашкевича, а також концертував у Відні та Берліні. Його репертуар охоплював твори Арканджело Кореллі, Крістіана Сіндінга, Макса Регера, Петра Чайковського, а також власні композиції.

Роман Придаткевич увійшов в історію української музики як один із найвидатніших скрипалів. Він майстерно поєднував українські народні мотиви з новаторськими музичними прийомами, демонструючи не лише віртуозність, а й глибоку емоційність виконання. Його творчість стала вагомим внеском у розвиток українського скрипкового мистецтва.

Значний вплив на розвиток української скрипкової школи в Галичині мали виступи польських і західноєвропейських скрипалів, кількість яких суттєво зросла після відкриття у Львові Галицького концертного бюро М. Тюрка у 1908 році. Упродовж 1910–1920-х років на галицьких сценах виступали такі відомі музиканти, як Віллі Бурмстер, Юзеф Цетнер, Ежен Ізаї, Ваша Пшігода. Завдяки їхній творчості публіка мала можливість познайомитися з творами Генрика Венявського, Макса Регера, Кароля Шимановського, Вольфганга Амадея Моцарта, Франца Шуберта, Ніколо Паганіні та інших видатних композиторів.

Зокрема, великим успіхом користувався сольний концерт Юзефа Цетнера, викладача консерваторії Польського музичного товариства, який мав високе реноме в європейських музичних колах. Виступ, що відбувся у 1922 році, включав такі твори, як сюїта a-moll Макса Регера, скрипковий концерт Мечислава Карловича та «Угорські мелодії» Генріха Ернста.¹²

Завдяки виступам зарубіжних виконавців галицькі музиканти мали змогу ознайомитися з новими виконавськими тенденціями європейських скрипкових шкіл, а також розширити власний репертуар, включивши до нього сучасні та класичні твори.

Концертне життя Галичини в 1910–1920-х роках характеризувалося появою нової тенденції – активним розвитком камерно-інструментальної музики. Цей процес відповідав культурним запитам як

¹² Програма святкового інавгураційного концерту Музичного товариства ім. М. Лисенка. ЦДАЛ України, ф. 309, оп. 1, стр. 20, арк. 18.

слухачів, так і виконавців, поступово інтегруючись у музичну традицію регіону.

Програмне наповнення концертів цього періоду збагатилося новими жанрами ансамблевого виконавства, доповнюючи вже усталені хорові та інструментальні форми. Наприклад, під час концерту, присвяченого 51-й річниці смерті Тараса Шевченка, що відбувся 7 березня 1912 року в залі Львівської філармонії, виступило тріо викладачів Вищого музичного інституту імені М. Лисенка у складі Олени Ясеницької (фортепіано), Станіслава Крепса (скрипка) та Арнольда Вольфсталя (віолончель).¹³

Не менш важливу роль у розвитку камерної музики відіграло Музичне товариство імені Станіслава Монюшка в Станіславі, завдяки якому у 1928 році місцева публіка мала змогу почути виконання творів Людвіга ван Бетховена та Вольфа-Ферраві у виконанні тріо Польського музичного товариства.¹⁴

У 1921 році, за ініціативою Польського музичного товариства, у Львові було створено струнний квартет, до складу якого увійшли Юзеф Цетнер (перша скрипка), Адам Солтис (друга скрипка), Маріан Лобажевський (альт) і Петро Пшеничка (віолончель). Основу репертуару ансамблю становили класичні твори німецьких композиторів, а також музика Антоніна Дворжака, Антона Рубінштейна, Петра Чайковського, Остапа Нижанківського та Олександра Глазунова.

Важливу роль у розвитку камерної музики відігравали також гастролі європейських ансамблів. Зокрема, у 1925 році до Львова приїхав чеський квартет О. Шевчика, запрошений Концертним бюро М. Тюрка. Під час цього виступу глядачі мали змогу почути квартети Вольфганга Амадея Моцарта, Петра Чайковського та Антоніна Дворжака у виконанні видатних чеських музикантів.

Таким чином, завдяки активній концертній діяльності європейських виконавців, а також створенню місцевих камерно-інструментальних ансамблів, Галичина перетворилася на важливий центр музичного життя, де традиції української, польської та європейської культури поєднувалися, збагачуючи музичний ландшафт регіону.

2. Нові тенденції розвитку скрипкового виконавського мистецтва регіону (30-ті рр. XX століття)

У 30-х роках XX століття концертне життя Галичини та українське скрипкове виконавство переживають період активного розвитку. Важливу роль у процесі професіоналізації музичного середовища цього

¹³ Діло. Львів, 1912. Ч. 49.

¹⁴ Kurier Stanisławowski. Stanisławów, 1928. № 393.

часу відіграло Музичне товариство імені М. Лисенка, яке згуртовувало навколо себе музикантів. Їм доводилося працювати в непростих умовах, відстоюючи кожен крок на шляху становлення українського мистецтва.

Значний внесок у формування професійних виконавських кадрів зробив Вищий музичний інститут імені М. Лисенка у Львові разом зі своїми численними філіями, які спрямовували свою діяльність на виховання українських музикантів.

Вагому роль у розширенні концертної діяльності відіграв Союз українських професійних музик, створений у 1934 році. Окрім заходів, що покращували матеріальне становище виконавців, статут організації передбачав контроль за рівнем мистецьких подій у Східній Галичині, підтримку зв'язків із подібними закордонними об'єднаннями, сприяння виданню музичної літератури та розвитку музичної преси. Також планувалося відкриття шкіл, організація концертів та інших культурних ініціатив.

Традиційні концертні формати, започатковані раніше, зберігали свою актуальність у Галичині 1930-х років, однак помітно зросла кількість вечорів камерної та класичної музики, а також сольних концертів. Це свідчило про підвищення рівня виконавської майстерності артистів.

Особливе місце в музичному житті регіону займали заходи, присвячені видатним діячам та історичним подіям. Наймасштабнішими серед них були концерти на честь Тараса Шевченка, які ставали не лише важливими культурними подіями, а й засобом зміцнення національного духу. Поетичне слово Кобзаря разом із музичними творами надихало громадян на боротьбу за національну ідею. Шевченківські урочистості мали також характер творчих звітів, демонструючи зростання професійного рівня хорових колективів і виконавців.

Так, у березні 1933 року в Сяноці під егідою товариства «Просвіта» відбувся «Шевченківський концерт», де поряд із хоровими творами та вокальними номерами звучала й скрипкова музика. Зокрема, юний Богдан Чайківський у супроводі піаністки Кіндієвої майстерно виконав «Угорські танці» Й. Брамса та зворушливу «Казку» І. Левицького.¹⁵

У 1934 році Львівська академічна гімназія організувала концерт з нагоди 120-ї річниці від дня народження Шевченка. Його друга частина була присвячена скрипковій музиці, зокрема прозвучали «Слов'янський танок» А. Дворжака та «Вічний рух» О. Новачека у виконанні учня професора Є. Перфецького Івана Коваліва.

13 березня 1938 року відбулося ще одне вшанування пам'яті Т. Шевченка, під час якого критики високо оцінили виступ молодії

¹⁵ Діло. Львів, 1933. Ч. 82.

скрипальки Шури Анни, яка виконала «Канцонетту» П. Чайковського та «Угорський танець» № 5 Й. Брамса.¹⁶

У 1937 році в Яворові відбулися урочистості, присвячені Маркіяну Шашкевичу. Під час заходу виконувалися хорові, вокальні та фортепіанні твори на вірші поета. Окремо публіка відзначила скрипаля Б. Левицького, який виконав «Романс» П. Сарасате та «Колискову» Ф. Шуберта.¹⁷

Широкий резонанс мало святкування 100-річчя публікації «Русалки Дністрової», яке відзначалося в багатьох містах Галичини. У Львові цей ювілей відзначили 18 квітня 1937 року за участю хорового товариства «Боян», семінарського хору та солістів. Особливо захоплену реакцію викликало виконання симфонії D-dur М. Вербицького інструментальним тріо у складі Р. Савицького (фортепіано), Р. Криштальського (скрипка) та П. Пшенички (віолончель).¹⁸

4 березня 1938 року, з нагоди 30-річчя творчої діяльності композитора Василя Барвінського, Союз українських професійних музик організував великий концерт. У виконанні солістів та камерних ансамблів прозвучали твори митця, серед яких справжнім відкриттям для публіки стали фортепіанні тріо es-moll та a-moll у виконанні Р. Савицького, Р. Криштальського та П. Пшенички.¹⁹

Чимало концертів у цей період організовували культурні товариства, що займалися просвітницькою діяльністю. Зокрема, значний інтерес у публіки викликав вечір «Калуського Бояна» 1933 року, де особливо вразило скрипкове соло Я. Дозорського, який виконав «Рондо» В. Моцарта та кілька камерних творів. Подібні заходи регулярно організовували Музичне товариство імені М. Лисенка, «Просвіта», «Сокіл» та інші культурні організації.

У 1930-х роках у музичному житті Галичини широко розповсюджується традиція проведення тематичних вечорів, започаткована ще у 1910–1920-х роках. Значну кількість таких заходів організовував Союз українських професійних музик, ставлячи собі за мету популяризацію найкращих зразків української та світової музичної спадщини. Завдяки активності цієї організації 8 червня 1935 року у Малому залі Музичного товариства імені М. Лисенка відбувся «Вечір нової української музики». У його програмі були представлені вокальні,

¹⁶ Оголошення концертів (1923–1939 рр.). ЦДІАЛ України, ф. 327, оп. 1, спр. 2, арк. 92.

¹⁷ Хроніка й рецензії. *Українська музика*. Львів, 1937. Ч. 5–6. С. 81–82.

¹⁸ Хроніка й рецензії. *Українська музика*. Львів, 1937. Ч. 3. С. 37–38.

¹⁹ Хроніка й рецензії. *Українська музика*. Львів, 1938. Ч. 4. С. 73.

фортепіанні та скрипкові композиції З. Лиська, М. Колесси, Ф. Надененка, а також фортепіанне тріо e-moll Н. Нижанківського.

Окремої уваги заслуговує концерт, присвячений скандинавській музиці, що пройшов у 1938 році в Станиславові. Захід відбувся за підтримки Музичного товариства імені М. Лисенка та хору «Думка». Високу оцінку критики отримало виконання фортепіанного тріо Музичного інституту у складі Р. Сімовича (фортепіано), І. Сенкевича (скрипка) та І. Недільського (віолончель), а також сольний виступ скрипаля І. Сенкевича.²⁰

Викладачі та студенти Вищого музичного інституту також часто влаштовували тематичні концерти для молодіжної аудиторії. Зокрема, у листопаді 1937 року для гімназистів відбулася концерт-лекція під назвою «Класична соната». У її межах прозвучали такі твори: Струнне тріо ор. 53, I ч. Й. Гайдна; Скрипкова соната A-dur В. А. Моцарта; «Менует» для скрипки з фортепіано Л. ван Бетховена; Фортепіанне тріо B-dur, I ч. В. А. Моцарта. Виконували ці композиції професори Негребецька (фортепіано), Цегельський (скрипка), Вітошинський (альт) та Красицький (віолончель).²¹

Розширення виконавського середовища Галичини сприяло активному розвитку концертної діяльності у сфері класичної та камерної музики. 7 грудня 1931 року відбувся концерт камерної музики, у якому взяли участь три сестри – піаністка Галя Левицька-Крушельницька, скрипалька Стефанія Левицька та віолончелістка Марія Левицька-Юзвяк.²² У жовтні 1933 року вони знову виступили перед публікою, цього разу виконавши твори Й. Брамса, серед яких особливо вразили слухачів соната d-moll для скрипки й фортепіано та друге тріо на тему Генделя.²³ У травні 1939 року ансамбль сестер Левицьких представив тріо G-dur Й. Брамса, тріо A-dur Ж. Рамо та тріо e-moll Н. Нижанківського.²⁴

8 листопада 1936 року у залі Музичного товариства імені М. Лисенка у Львові відбувся концерт камерної музики, в якому прозвучали тріо B-dur Л. ван Бетховена, перше фортепіанне тріо В. Барвінського та фортепіанний квартет М. Колесси. Виконавцями виступили Р. Криштальський (скрипка), П. Пшеничка та Є. Козулькевич (віолончель), Р. Савицький (фортепіано), які майстерно передали стилістичні особливості творів представлених композиторів.²⁵

²⁰ Хроніка й рецензії. *Українська музика*. Львів, 1938. Ч. 4. С. 74.

²¹ Хроніка й рецензії. *Українська музика*. Львів, 1938. Ч. 6. С. 112.

²² Діло. Львів, 1931. Ч. 262.

²³ Рудницький А. Вечір творів Брамса. *Діло*. Львів, 1933. Ч. 275.

²⁴ Лисько З. Тріо Левицьких. *Діло*. Львів, 1939. Ч. 108.

²⁵ Сімович Р. Вечір камерної музики. *Діло*. Львів, 1936. Ч. 256.

Програми камерних концертів 1930-х років доповнювалися як новими та маловідомими композиціями, так і виступами молодих виконавців. Так, у 1937 році у Львові вперше виступив струнний квартет Вищого музичного інституту під керівництвом Петра Пшенички. До його складу входили В. Цісик, Р. Согор, Б. Задорожний та О. Березовський.²⁶

Покращення рівня музичної освіти та розвиток української виконавської школи сприяли появі нових імен серед скрипалів, чий талант досягнув високого рівня впродовж 1930-х років. Одним із них став Володимир Цісик – випускник Вищого музичного інституту в Коломиї. Його перший сольний концерт відбувся у березні 1933 року та отримав високу оцінку С. Людкевича, який відзначив його технічну вправність, насичене звучання, темперамент та чудову музичну пам'ять.²⁷

Активною концертною діяльністю відзначався і Юрій Крих. 1 червня 1933 року в Тернополі відбувся його виступ, де він продемонстрував свою майстерність, виконуючи твори як українських, так і зарубіжних композиторів.²⁸

Цікавим став також концерт Івана Коваліва, який навчався у професора Є. Перфецького. Його програма включала сонату Генделя, мініатюри Регера, Моцарта, Барвінського, «Тарантелу» Венявського та концерт Мендельсона. В огляді журналу «Українська музика» відзначалося: «Його досконала техніка, тепле, м'яке звучання та шляхетна манера виконання створюють цілісне, глибоко культурне враження».²⁹

Таким чином, концертне життя Галичини 1930-х років було насичене різноманітними подіями, які сприяли популяризації української музичної культури, розвитку молодих талантів та зростанню рівня виконавської майстерності.

Підвищення професійної майстерності галицьких скрипалів сприяло збагаченню їхнього концертного репертуару. У 1930-х роках концертні програми скрипалів Галичини відзначалися великою жанровою та стильовою різноманітністю. Виконавці ретельно добирали твори композиторів різних епох, надаючи перевагу передкласичному, класичному та романтичному напрямам. Так, у березні 1939 року відбувся концерт молодого скрипаля Євгена Цегельського, під час якого

²⁶ Барвінський В. Львівські музичні імпрези в лютім. *Українська музика*. Львів, 1937. Ч. 1. С. 9.

²⁷ Людкевич С. Вечір скрипкових творів В. Цісика. *Діло*. Львів, 1933. Ч. 75.

²⁸ Черепанин М.В. Музична культура Галичини другої половини XIX – першої половини XX ст.: дис. ... докт. мист.: 17.00.01. К., 1997. С. 173.

²⁹ Хроніка й рецензії. *Українська музика*. Львів, 1939. Ч. 2. С. 61.

прозвучали твори Л. ван Бетховена, Ф. Мендельсона, П. Чайковського, Г. Венявського, С. Людкевича, Ф. Крейслера.³⁰ Аналогічно, у 1937 році свою першу сольну програму представила Леся Деркач, включивши до неї «Весняну сонату» Бетховена, концерт № 22 Віютті, а також твори Венявського, Бацціні, Губая та Крейслера.³¹

Значне місце у програмах займали масштабні форми, зокрема скрипкові концерти Й. С. Баха, Л. ван Бетховена, В. А. Моцарта, П. Чайковського, Ф. Мендельсона, Г. Венявського, Л. Боккеріні, а також «Іспанська симфонія» Е. Лало. Так, у квітні 1936 року Юрій Крих виконав концерт d-moll Г. Венявського³², а у 1939 році Володимир Цісик представив концерт Л. Боккеріні.³³ Євген Цегельський у березні 1938 року виконав уривки з «Іспанської симфонії» Лало у Малому залі Музичного товариства імені М. Лисенка.³⁴

Поліфонічні твори, зокрема «Сонати і партити» Й. С. Баха, рідко входили до репертуару галицьких скрипалів, що пояснюється ще недостатнім оволодінням поліфонічною технікою та особливими прийомами звуковидобування.

Чільне місце займали блискучі віртуозні твори композиторів-романтиків. Часто виконувалися п'єси Г. Венявського, П. Сарасате, Ф. Крейслера. Наприклад, «Тарантела» Венявського неодноразово звучала у виконанні Івана Коваліва, тоді як «Хота» та «Романс» Сарасате входили до репертуару Богдана Левицького. Мініатюри Крейслера виконували Євген Цегельський, Олександра Деркач, Юрій Крих. Іноді у програми концертів включалися твори композиторів-модерністів. Зокрема, Юрій Крих виконував композиції Б. Бартока та К. Шимановського.

Помітне місце у концертному житті займала музика українських авторів: В. Барвінського, В. Безкоровайного, М. Гайворонського, Б. Кудрика, І. Левицького, С. Людкевича, Й. Москвичіва, Р. Придаткевича, К. Стеценка. У програмі сольного виступу Олександри Деркач у червні 1939 року поряд із західноєвропейськими творами прозвучали «Тихий спомин» С. Людкевича, «Сонатина»

³⁰ Матеріали Союзу Українських Професійних Музик у Львові: Програми, запрошення, оголошення концертів 1935–1939 рр. Відділ рукописів ЛНБ ім. Стефаника НАН України, ф. консерваторії, спр. 171/6, п. 53, арк. 22.

³¹ Хроніка й рецензії. *Українська музика*. Львів, 1937. Ч. 2. С. 24.

³² Матеріали Союзу Українських Професійних Музик у Львові: Програми, запрошення, оголошення концертів 1935–1939 рр. Відділ рукописів ЛНБ ім. Стефаника НАН України, ф. консерваторії, спр. 171/6, п. 53, арк. 11.

³³ Там само, арк. 21.

³⁴ Там само, арк. 19.

М. Гайворонського, «Сумна пісня» В. Барвінського, «Фантастичний етюд» Й. Москвичіва.³⁵

Окремо варто відзначити популярність інструментальних творів М. Лисенка, що звучали майже на кожному концерті українських скрипалів. Особливо часто виконувалися «Сюїта» на українські народні теми, «Сарабанда й гавот», «Друга рапсодія».

Організовувалися також вечори, присвячені виключно українській музиці. Наприклад, 16 травня 1936 року в Станиславові відбувся «Вечір української музики», де поряд із фортепіанними та вокальними творами прозвучали два тріо для фортепіано, скрипки та віолончелі («Ноктюрн» С. Людкевича і «Симфонія» М. Вербицького у редакції С. Людкевича), а також сольні скрипкові композиції, зокрема «Чабарашка» Людкевича.

Протягом 1930-х років на сценах Галичини продовжували виступати скрипалі Є. Перфецький та Й. Москвичів, які розпочали свою діяльність ще на початку століття. Разом із ними з'явилося нове покоління виконавців: Олександра Деркач, Іван Ковалів, Юрій Крих, Євген Цегельський, Володимир Цісик, Стефанія Левицька. Досягнувши високого рівня майстерності, вони стали засновниками української виконавської скрипкової школи у Галичині.

Попри індивідуальність стилю кожного музиканта, усіх їх об'єднували характерні риси галицького скрипкового виконавства. Ці особливості стали основою місцевої школи та виокремлювали її серед інших скрипкових традицій.

Аналіз рецензій музичних критиків на виступи скрипалів-віртуозів із Західної України дозволяє зробити висновок, що їхня манера виконання увібрала риси європейських романтичних скрипкових традицій. Зокрема, виконавцям притаманна виразна кантилена, теплота звучання, багатий тембровий спектр, емоційна насиченість і динамічна експресія. Також вони запозичили технічні прийоми європейських скрипкових шкіл, серед яких стакато-воландо, спікато, мартеле, піцкато лівою рукою та флажолети.

Формуванню національних особливостей галицької скрипкової школи сприяли традиції народного виконавства, пов'язані із західноукраїнським фольклором. Наприклад, гра деташе коротким смичком у швидкому темпі (нагадує сотіє), широке використання мелізмів (морденти, форшлагги, трелі), застосування гліссандо, інструментальної декламації, імпульсивного вібрато – усе це походить з народної музики. Ці елементи знайшли відображення у творах українських композиторів для скрипки, таких як В. Барвінський,

³⁵ Барвінський В. Леся Деркач: Вечір скрипкових творів. *Жінка*. Львів, 1939. Ч. 13–14.

М. Гайворонський, І. Левицький, С. Людкевич, Р. Придаткевич. Композиції цих авторів увійшли до репертуару галицьких виконавців.

Яскравим представником скрипкового мистецтва Галичини був Юрій Крих, який здобув широке визнання серед сучасників і залишив помітний слід у музичній історії. Він народився 23 березня 1907 року в селі Рогузно (тепер на території Польщі). Виростаючи в інтелігентному середовищі, змалку цікавився музикою й народною піснею. Перші уроки гри на скрипці отримав у Гадяцькій гімназії від скрипаля С. Іванова, випускника Петроградської консерваторії. Завдяки інтенсивним заняттям уже через три місяці Юрій виступив із сольним концертом, що зміцнило його бажання професійно займатися музикою.

У 1922 році після переїзду до Львова молодий музикант отримав високу оцінку від С. Людкевича та В. Барвінського, які порадили йому навчатися в перемиському філіалі Музичного інституту імені М. Лисенка під керівництвом професора Й. Москвичіва. Завершивши навчання у 1933 році з відзнакою, Крих розпочав педагогічну діяльність у музичних закладах Тернополя та Львова. Водночас він активно концертував у Галичині та за кордоном, здобуваючи визнання слухачів.

У 1934 році він узяв участь у престижному Міжнародному конкурсі в Парижі, де демонстрували свою майстерність найкращі скрипалі, віолончелісти та піаністи світу. Журі, очолюване Жаком Тібо, Пабло Казальсом і Альфредом Корто, високо оцінило виступ Криха. Як результат, Тібо запросив його на навчання до Вищих мистецьких курсів інтерпретації. Під час перебування у Парижі Крих мав змогу працювати з такими видатними музикантами, як Артур Тосканіні, Сергій Рахманінов і Олександр Глазунов.

Після завершення курсів він активно виступав у Варшаві, Парижі, Любліні, Львові та інших містах, а також очолив філію Музичного інституту імені М. Лисенка в Тернополі. Брав участь у концертах, присвячених пам'яті Т. Шевченка, музичних імпрезах товариства імені М. Лисенка та СУПроМу. Його концертний репертуар включав твори Й. Баха, В. Моцарта, Л. Бетховена, Н. Паганіні, П. Чайковського, Г. Венявського, а також композиції українських авторів: «Українську рапсодію» М. Лисенка, «Варіації» Ю. Мейтуса, «Пісню» В. Барвінського, «Чабарашку» С. Людкевича, «Імпровізацію» Й. Москвичіва та власну мініатюру «Верховина».

Гра Юрія Криха вирізнялася багатством технічних прийомів, зокрема майстерним використанням техніки правої руки, глибоким і насиченим тембром звуку, благородною кантиленою та розвиненою технікою лівої руки. Він досконало володів складними технічними ефектами, започаткованими Н. Паганіні, зокрема пічкатом лівою рукою та

виконанням подвійних флажолетів у швидкому темпі. Однак у його виконанні техніка завжди підпорядковувалася художнім завданням.

Юрій Крих продовжував свою творчу діяльність і після 1939 року, відіграючи значну роль у розвитку української музичної культури як видатний скрипаль-віртуоз, педагог та громадський діяч.

Ще одним видатним скрипалям Галичини був Євген Цегельський, чий талант яскраво проявився в музичному світі. Він з'явився на світ 5 травня 1912 року в Чернівцях у родині вчителя гімназії. Вже в ранньому віці хлопчик виявив неабияку музичну обдарованість. У дев'ять років він вступив до Львівського музичного інституту, де навчався у педагога-скрипаля Івана Левицького. Вражений здібностями Євгена, наставник не лише навчав його, а й дарував свої музичні твори.

Після чотирьох років навчання у Левицького, за його порадою, Цегельський перейшов до класу видатного скрипаля Й. Москвичіва. Одночасно з опануванням майстерності гри на скрипці він поглиблював знання з теоретичних дисциплін. Протягом десяти років навчався у Вищому музичному інституті імені М. Лисенка. У 1931 році успішно склав державний іспит у Польській державній консерваторії, отримавши право викладати музику та спів у гімназіях і педагогічних семінаріях. Продовживши навчання у Празькій консерваторії, де протягом шести років вдосконалював скрипкову майстерність, він здобув диплом виконавця-скрипаля. Паралельно в Карловому університеті (Прага) займався музикознавством і отримав ступінь доктора. З 1937 року Цегельський розпочав викладацьку діяльність у класі скрипки Вищого музичного інституту імені М. Лисенка у Львові.

Окрім виконавської діяльності, він був активним музикознавцем і публіцистом. Його перу належить понад тридцять статей та рецензій, серед яких «Чехи і галицько-українська світська музика XIX століття», «Двадцять років української музики під Польщею», «Микола Лисенко», «Музичне життя Перемишля» та «Денис Січинський». Окремою публікацією вийшла його робота «Інструментознавство».

Проте найповніше талант Цегельського розкрився у скрипковому виконавстві. Він узяв участь у гастрольному турне містами Галичини (Львів, Перемишль, Яворів, Коломия, Кам'янка-Струмилова, Золочів, Стрий), організованому Музичним товариством імені М. Лисенка. Під час концертів він виконував твори Л. ван Бетховена, Ф. Мендельсона-Бартольдї, Ф. Крейслера, Г. Венявського, М. де Фальї, А. Дворжака, З. Фібіха, П. Чайковського, С. Людкевича, І. Левицького. Музичний журнал «Українська музика» відзначав: «Євген Цегельський володіє

відмінною технікою, шляхетним та природним тоном. Його інтерпретація вирізняється точністю ритмічного малюнка...».³⁶

Видатний музикант, педагог, соліст-концертант, музикознавець та публіцист, Євген Цегельський залишив вагомий слід у музичному житті. Після початку Другої світової війни він емігрував до США, де й пішов з життя у 1989 році в місті Рочестер.

Одноєю з наймолодших представниць галицької скрипкової школи 1930-х років була Леся Деркач, яка ще в юному віці розпочала свою концертну діяльність. До Вищого музичного інституту імені М. Лисенка вона вступила у шість років. Навчалася у класі Йосифа Москвичіва, випускника Варшавської консерваторії.

Закінчивши навчання в 1939 році з відзнакою, Леся Деркач активно включилася в музичне життя краю. Вона давала сольні концерти, брала участь у різних ювілейних заходах. Її репертуар відзначався багатогранністю та складністю. У концертних програмах звучали твори Л. ван Бетховена, Г. Венявського, П. Сарасате, Ф. Шуберта. Серед українських композицій вона виконувала «Чабарашку» С. Людкевича, «Серенаду» М. Гайворонського, «Сумну пісню» та «Гумореску» В. Барвінського, «Фантастичний етюд» і «Імпровізацію» Й. Москвичіва, «Казку» та «Мережку» І. Левицького.

Рецензуючи її концерт у червні 1939 року, Василь Барвінський зазначив: «Виступ Лесі Деркач ще раз підтвердив, що ця молода скрипалька володіє яскравим виконавським талантом, який є гордістю школи і надією української музичної спільноти...».³⁷ Критики високо оцінювали її глибоку музикальність, тонке відчуття стилю, ідеальну чистоту інтонації, виразне звучання, темперамент та майстерність виконання.

Талант Олександри Деркач розкрився ще більше у наступні десятиліття, а її внесок у музичне мистецтво залишився помітним.

1930-ті роки відзначалися активізацією камерно-ансамблевого музикування, зокрема діяльністю дуетів, фортепіанних тріо, струнних та фортепіанних квартетів, що сприяло розширенню українського музичного життя.

Одним із найвидатніших скрипалів-ансамблістів досліджуваного періоду був Роман Криштальський (1898–1963). Він отримав музичну освіту у Вищому музичному інституті імені М. Лисенка у Львові, де опановував мистецтво гри на скрипці під керівництвом Євгена Перфецького. Після завершення навчання Р. Криштальський став викладачем цього ж інституту.

³⁶ Концерт скрипалів. *Українська музика*. Львів, 1939. Ч. 1. С. 62.

³⁷ Барвінський В. Леся Деркач. Вечір скрипкових творів. *Жінка*. Львів, 1939. Ч. 13–14.

Скрипаль активно долучався до концертного життя Львова, виступаючи у складі ансамблю разом із піаністом Романом Савицьким і віолончелістом Петром Пшеничкою. Зокрема, у квітні 1937 року співоче товариство «Боян» влаштувало урочистості з нагоди 100-річчя «Русалки Дністрової». Найяскравішим номером програми стало інструментальне тріо, у виконанні Р. Савицького (фортепіано), Р. Криштальського (скрипка) та П. Пшенички (віолончель). Вони майстерно й гармонійно представили перероблену С. Людкевичем увертюру D-dur М. Вербицького, в якій коломийкові ритми надали композиції особливого колориту. Композитор В. Барвінський зазначав, що цей виступ став найяскравішою подією концерту.³⁸

Крім того, у Львові концертував інструментальний секстет у складі: Р. Савицький (фортепіано), Р. Криштальський (перша скрипка), Є. Козулькевич (друга скрипка), Б. Задорожний (альт), П. Пшеничка (віолончель) та Н. Горницький (контрабас). Їхній репертуар охоплював камерні твори Л. Бетховена, В. Барвінського, Н. Нижанківського та Р. Сімовича. У 1939 році тріо та секстет припинили своє існування.

Важливий внесок у розвиток українського камерного музикування в Галичині здійснив скрипаль Євген Козулькевич. Народжений 13 жовтня 1904 року у місті Снятин (тепер Івано-Франківська область), він після закінчення гімназії у Коломиї вступив до Вищого музичного інституту, де навчався у професора Йосипа Москвичіва (1926–1928 роки). Згодом, у 1928–1930 роках, він вдосконалював свою майстерність на «концертних курсах» у Львові, а після їх завершення став викладати клас скрипки у Вищому музичному інституті. Паралельно він проводив заняття у філії цього інституту в Перемишлі.

У 1930-х роках особливою популярністю користувалося тріо, де Є. Козулькевич грав на скрипці разом із піаністкою І. Негребецькою та віолончелістом О. Красіцьким. У їхньому виконанні часто звучали твори Генделя, Бетховена, Чайковського та Барвінського. Свою музичну діяльність скрипаль продовжив і в радянський період.

Розвиток скрипкового мистецтва Галичини відбувався не у відриві від загальноєвропейських тенденцій та під впливом різних скрипкових шкіл. Багато українських музикантів вдосконалювали свою майстерність у консерваторіях Варшави, Праги, Відня та Берліна. Наприклад, Йосип Москвичів навчався у Варшавській консерваторії, Євген Перфецький – у чеського віртуоза О. Шевчика, а Роман Придаткевич проходив навчання в Берлінській консерваторії під керівництвом Г. Готтесмана, Р. Гарпера і К. Флеша.

³⁸ Хроніка й рецензії. *Українська музика*. Львів, 1937. Ч. 3. С. 37–38.

Важливу роль у формуванні виконавського стилю українських скрипалів та розширенні їхнього концертного репертуару відігравали гастролуючі виконавці, які у 1930-х роках часто давали сольні концерти в Галичині.

У 1933 році до Львова завітав відомий польський скрипаль Бронислав Губерман, учень М. Михаловича, І. Лотто і Й. Йоахима. У своєму виступі він виконав «Крейцерову сонату» А-dur Бетховена, концерт е-moll Мендельсона, а також твори Баха, Шуберта, Зажицького та Шопена. Видатний галицький піаніст і композитор А. Рудницький відзначав, що Губерман є «артистом-відтворювачем, який своїм глибоким розумінням музики зрівнявся з її творцями, а його віртуозність можна порівняти лише з Крейслером».³⁹

У 1934 році галицька публіка познайомилася з творчістю угорського скрипаля Жозефа Сігеті. У його виконанні прозвучали твори Бетховена, Моцарта, Баха, Паганіні, Крейслера та Сен-Санса. Критики відзначали природність і красу його звучання, проникливість та динамічну варіативність інтерпретації.⁴⁰

Того ж року у Львові відбувся концерт видатного чеського скрипаля-романтика Ваші Пшігоди. Під час виступу він майстерно виконав сонату Ц. Франка, концерт А. Дворжака, «Романс» П. Чайковського та «Варіації» Н. Паганіні. Його вирізняли феноменальна техніка, щирість виконання та простота, що разом створювало ідеал віртуоза-музиканта.⁴¹

Концерт австрійського скрипаля та композитора Фріца Крейслера залишив незабутнє враження. Він навчався у Віденській консерваторії в Й. Гельмесбергера, а пізніше вдосконалював майстерність у Паризькій консерваторії під керівництвом Ж. Массара. Антін Рудницький високо оцінював талант музиканта, вважаючи його видатним артистом і одним із найкращих скрипалів епохи.⁴²

Багато технічних прийомів він запозичив із французької скрипкової школи, зокрема вібрато. Проте його унікальність полягала в тому, що він застосовував цей прийом не лише в кантілені, а й у швидких пасажах, завдяки чому його гра набувала виняткової співучості. Виконавський стиль Крейслера вирізнявся яскравою індивідуальністю, виразністю фразування, красою звучання, неповторною технікою та теплотою тембру.

³⁹ Рудницький А. Губерман. *Діло*. Львів, 1933. Ч. 324.

⁴⁰ Прийма І. Йозиф Шігеті. *Діло*. Львів, 1934. Ч. 75.

⁴¹ Савицький Р. Ваша Пшігода. *Діло*. Львів, 1934. Ч. 303.

⁴² Рудницький А. Фріц Крайзлер. *Діло*. Львів, 1937. Ч. 13.

ВИСНОВКИ

Період становлення музичного життя краю в 1910–1920-х роках характеризується значним розширенням концертної діяльності та урізноманітненням її форм. З'являються нові типи концертів – вечори творчих об'єднань, тематичні програми, вечори класичної музики, сольні виступи. Аналіз концертного репертуару скрипалів свідчить про його суттєве збагачення: значно частіше виконуються твори композиторів Західної Європи, як класичних, так і романтичних напрямів. Водночас зростає частка української музики, що стало можливим завдяки активній діяльності галицьких музикантів, які сприяли розширенню скрипкового репертуару та формуванню національної виконавської школи.

Розквіт скрипкового мистецтва Східної Галичини у 1930-х роках супроводжувався професіоналізацією музичного життя. Значну роль у цьому процесі відігравали Музичне товариство імені М. Лисенка, Вищий музичний інститут імені М. Лисенка з його численними філіями, а також Союз українських професійних музик. Ці інституції сприяли підготовці професійних кадрів, урізноманітненню концертної діяльності, а також популяризації світової та вітчизняної музики серед населення.

У цей час удосконалюються форми концертного життя, зростає їхня інтенсивність. Збільшується кількість камерних та класичних концертів, сольних вечорів, що свідчить про підвищення рівня виконавської майстерності артистів. Формування скрипкового виконавства в регіоні відбувалося під впливом різних європейських шкіл, оскільки більшість українських скрипалів проходили навчання або стажування у консерваторіях Варшави, Праги, Відня та Берліна. Поєднання національних традицій із передовими методами викладання сприяло становленню унікальної регіональної скрипкової школи, представники якої здобули визнання як у Галичині, так і за її межами.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів розвитку скрипкового виконавського мистецтва Східної Галичини першої третини XX століття; воно потребує подальшого вивчення часткових проблем, пошуку дискографії, нотних матеріалів, наукових та публіцистичних джерел, що значно збагатить українську музичну спадщину. Розглянуті у науковій розвідці питання є основою для подальшої розробки моделі українського скрипкового виконавства та етапів його розвитку.

АНОТАЦІЯ

У розділі розглядаються основні етапи розвитку скрипкового виконавського мистецтва Східної Галичини першої третини ХХ століття у контексті синтезу національних виконавських традицій та поліетнічних культурних взаємин. Для ознайомлення пропонується матеріал, пов'язаний із функціонуванням концертного життя та сольного й ансамблевого скрипкового виконавства протягом 1900-1920 (період формування національних рис у виконавському мистецтві) та 1930-х років (період розквіту концертного життя та зміцнення виконавських традицій). Аналізується концертний репертуар та виконавська манера найяскравіших виконавців-солістів та ансамблістів регіону. Висвітлюється концертно-популяризаторська діяльність гастролюючи музикантів, вивчається їхній вплив на розвиток національного скрипкового виконавства. Еволюція концертного життя та скрипкового виконавського мистецтва Східної Галичини розглядається у тісному зв'язку із суспільно-політичними та історико-культурними умовами, а також з урахуванням впливу європейських культуротворчих процесів. Доведено, що формування національних рис у скрипковому виконавстві регіону відбувалося під впливом різних європейських шкіл, оскільки більшість українських скрипалів проходили навчання або стажування у консерваторіях Варшави, Праги, Відня та Берліна. Синтез національних традицій із прогресивними методиками викладання сприяв становленню унікальної регіональної скрипкової школи, представники якої були визнані як у Галичині, так і далеко за її межами.

Література

1. Барвінський В. З концертної салі. *Діло*. Львів, 1926. Ч. 95.
2. Барвінський В. Леся Деркач: Вечір скрипкових творів. *Жінка*. Львів, 1939. Ч. 13–14.
3. Барвінський В. Львівські музичні імпрези в лютім. *Українська музика*. Львів, 1937. Ч. 1. С. 9.
4. Громадський вісник. Львів, 1922. Ч. 99.
5. *Діло*. Львів, 1910. Ч. 65.
6. *Діло*. Львів, 1911. Ч. 55.
7. *Діло*. Львів, 1912. Ч. 20.
8. *Діло*. Львів, 1912. Ч. 49.
9. *Діло*. Львів, 1917. Ч. 294.
10. *Діло*. Львів, 1926. Ч. 2.
11. *Діло*. Львів, 1926. Ч. 48.
12. *Діло*. Львів, 1931. Ч. 262.

13. Діло. Львів, 1933. Ч. 82.
14. Діло. Львів, 1936. Ч. 113.
15. Концерт скрипалів. *Українська музика*. Львів, 1939. Ч. 1. С. 62.
16. Лисько З. Тріо Левицьких. *Діло*. Львів, 1939. Ч. 108.
17. Людкевич С. Вечір скрипкових творів В. Цісика. *Діло*. Львів, 1933. Ч. 75.
18. Матеріали Союзу Українських Професійних Музик у Львові: Програми, запрошення, оголошення концертів 1935–1939 рр. Відділ рукописів ЛНБ ім. Стефаника НАН України, ф. консерваторії, спр. 171/6, п. 53, арк. 22.
19. Оголошення концертів (1923–1939 рр.). ЦДІАЛ України, ф. 327, оп. 1, спр. 2.
20. Приймова І. Йозиф Шігеті. *Діло*. Львів, 1934. Ч. 75.
21. Програма святочного інавгураційного концерту Музичного товариства ім. М. Лисенка. ЦДІАЛ України, ф. 309, оп. 1, спр. 20.
22. Рудницький А. Вечір творів Брамса. *Діло*. Львів, 1933. Ч. 275.
23. Рудницький А. Губерман. *Діло*. Львів, 1933. Ч. 324.
24. Рудницький А. Фріц Крайзлер. *Діло*. Львів, 1937. Ч. 13.
25. Савицький Р. Ваша Пшігода. *Діло*. Львів, 1934. Ч. 303.
26. Сімович Р. Вечір камерної музики. *Діло*. Львів, 1936. Ч. 256.
27. Черепанин М.В. Музична культура Галичини другої половини XIX – першої половини XX ст.: монографія. К.: Вежа, 1997. С. 178.
28. Український вісник. Львів, 1921. Ч. 61.
29. Український вісник. Львів, 1921. Ч. 106.
30. Хроніка й рецензії. *Українська музика*. Львів, 1937. Ч. 2.
31. Хроніка й рецензії. *Українська музика*. Львів, 1937. Ч. 3.
32. Хроніка й рецензії. *Українська музика*. Львів, 1937. Ч. 5–6.
33. Хроніка й рецензії. *Українська музика*. Львів, 1938. Ч. 4.
34. Хроніка й рецензії. *Українська музика*. Львів, 1938. Ч. 6.
35. Хроніка й рецензії. *Українська музика*. Львів, 1939. Ч. 2.
36. Kurier Stanisławowski. Stanisławów, 1928. № 393.

Information about the author:

Voloshchuk Yurii Ivanovych,

Candidate of Arts,

Associate Professor at the Department of Performing Arts

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

52, T. Shevchenko str., Ivano-Frankivsk, 76000, Ukraine